

จุดผ่อนปรนบ้านฮวก เป็นช่องการค้าระหว่างประเทศไทยกับสปป.ลาว พบว่ามีปัญหาหลายประการ ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ต่อสุขภาพของประชาชน การศึกษาเชิงพรรณนาคครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการเปิดตลาดการค้าชายแดนไทย-ลาว ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวก และศึกษาภาวะสุขภาพของประชาชนบ้านฮวก กิ่งอ. ภูซาง จ. พะเยา เพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางในการศึกษาผลกระทบทางสุขภาพ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างคือ 1) กลุ่มผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) ประชาชนที่เป็นตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในบ้านฮวก หมู่ที่ 3 จำนวน 200 ครัวเรือน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นและนำไปหาความเชื่อมั่นได้ 0.71 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และได้จัดเวทีนำเสนอผลการศึกษาต่อประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการเปิดตลาด การค้าชายแดนไทย - ลาว มีผู้เข้าร่วมเวทีประชาคมทั้งสิ้น 120 คน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังจากการเปิดตลาดการค้าชายแดน มีดังนี้ ปัญหาโรคติดต่อชายแดน ที่ไม่สามารถควบคุมได้ ปัญหาการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ ปัญหาการลักลอบเข้าเมือง ปัญหายาเสพติด ปัญหา การบุกรุกเขตอุทยานแห่งชาติภูซาง และปัญหาขยะที่เพิ่มมากขึ้น

2. ภาวะสุขภาพของประชาชนบ้านฮวก พบว่าประชาชนเป็นโรคติดต่อในระบบทางเดินอาหาร โรคติดต่อในระบบทางเดินหายใจ และโรคที่เกิดจากยุงเป็นพาหะ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจภาวะสุขภาพของสมาชิกในครัวเรือน 200 ครัวเรือน พบว่าสมาชิกใน 73 ครัวเรือน เคยป่วยด้วยโรคมาลาเรีย คิดเป็นร้อยละ 36.5 และสมาชิกใน 53 ครัวเรือน เคยป่วยเป็นโรควัณโรค คิดเป็นร้อยละ 26.5

3. ขอบเขตและแนวทางในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ 1) ประเมินอัตราป่วย อัตราตายด้วยโรคติดต่อชายแดน โรคติดต่อในระบบทางเดินอาหาร และโรคติดต่อในระบบทางเดินหายใจ ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเสี่ยง 2) เปรียบเทียบผลกระทบทางสุขภาพกับการเปิดตลาดการค้าชายแดนกับจุดผ่านแดนอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายกัน 3) ประเมินภาวะสุขภาพทั่วไปของประชาชนในเขตชายแดนบ้านฮวกและสำรวจสุขภาพสิ่งแวดล้อมโดยการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ 4) สนับสนุนให้มีการทำวิจัยในชุมชน เกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพ จากการเปิดตลาดการค้าชายแดน การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น ภายหลังจากการเปิดตลาดการค้า

การเปิดตลาดการค้าชายแดนไทย-ลาว ทำให้เกิดปัญหาหลายประการ ที่ส่งผลกระทบทางสุขภาพต่อประชาชนทั้ง 4 มิติ (ร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ) ซึ่งมีผลต่อความมั่นคงของชาติ และสามารถทวีความรุนแรงขึ้นได้หากไม่ได้รับการแก้ไข ดังนั้นรัฐหรือผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจเชิงนโยบายควรพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้ 1) ควรกำหนดมาตรการควบคุมการเข้าออกของประชาชนจาก สปป.ลาว 2) ทบทวนระเบียบในข้อตกลงเกี่ยวกับระยะเวลาการเข้ามาของประชาชนจาก สปป.ลาว 3) เพิ่มวงจเรื่องการเข้า-ออก ของประชาชนจาก สปป.ลาว